

עין משפט נר מצוה
פו א מיי פֿיה מהל' יוטס ה'ל' כא סתג עשין נג טוש"ע אה"ע ס' קסו סע"י ב: פו ב מיי פֿי"א מהל' נדרים ה'ל' א ב ג סתג לאוין רמא טוש"ע יו"ד ס' רלג [וּבְכֵן אֵלֶס יִצְמֹת פֿי"ג דף מה:]

תוס' **הרא"ש**

אלו דברי ר' כוותיה קי"ל בפרק מי שמת גבי בת י"ד שנה שמכרה בכסי אביה, ופריך תלמודא ולישלוה ליה בת י"ב שנה ויום אחד ולקמן גמי בשמעתין קאמר רבא כל י"ב ממאנת והולכת לה ובפרק אע"פ ובפ' יש נוחלין אמרין הלכה כר' מתבירו:

מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מבאיש. פירוש הקדים בה בינה יותר מבאיש: שהתינוק מצוי וכו', ואפי' אין לו רב רגיל לבוא ולצאת עם בני אדם ומתפקח יותר ואפי' אין רגיל כלל אין תולדותו משתנית מאבותיו ואבות אבותיו: תוך זמן כלאחר זמן, ומופלא סמוך לאיש הור לעולם שנה אחת סמוכה לגדלות בין מיהר להביא בין אחר להביא: ו**חאת** לפנים בישראל. פי' ריב"ל היה לוי כדאמרין בפ' כל הבשר [דף קו ע"ב] ר' מישאא בריה דר' יהושע בן לוי לוי הוה. כלומר אותם שהם ישראל אמרו לפנים:

מה:

קודם הוזמן הוזה למה לִי סד"א ב'. וא"ת וצת י"א שנה למה ליה למימר דאילו חריפא לא צדקין לה דהיינו קודם הזמן ויש לומר דזו אף זו קמני דלא מיציעא דלא אמרי אלא אפילו אמרי לא מהני: **אִלָּן** דברי רבי. נראה דהלכה כרבי דלקמן צפירקין אמרי' כל י"ב שנה ממאנת ומכאן ואילך אינה ממאנת ובפ' נערה שנתפתתה (כמוצות ד' נא). אמר דהלכה כרבי לגבי רשב"א לצד מלגזי מילתא דהתם וצ"ש נוחלין (ב"ב דף קכד:) גמי פסקי הלכה כרבי מתצירו:

שהתינוק מצוי בבית רבו. ואפילו אין לו רב רגיל ללאת ולצא ומתפקח יותר: **אִילִימא** לנדרים. וצלא הציא צ' שערות ואפ"ה נדרו נדר אס ידע למי נדר כיון שהוא שנה לפני גדלות דמסתמא יציא צ' שערות כשיהיה בן י"ג ויום אחד כדאמר רצא לקמן חזקה הציאה שערות: **אִלָּא** לַעֲנִין עונשין. וכגון שהציא צ' שערות תוך הזמן מי חשיב גדול כמו לאחר זמן לענין חליהה וקדושין ונדרים לקיים נדרו אפי' אינו יודע למי נדר כיון שהציא צ' שערות ומיציעא ליה אי הוי שומא אי לא:

לכשיגדיל יבעול ויתן גט: **בַּתְּנִי** יבת אחת עשרה שנה ויום א' נדריה נבדקין בת שתיים עשרה שנה ויום א' נדריה קיימין ובודקין כל שתיים עשרה בן שתיים עשרה שנה ויום אחד נדריו נבדקין בן י"ג שנה ויום אחד נדריו קיימין ובודקין כל שלש עשרה קודם לזמן הוזה אע"פ שאמרו יודעין אנו לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו אין נדריהם נדר ואין הקדשן הקדש לאחר הזמן הוזה אע"פ שאמרו אין אנו יודעין לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו נדרן נדר והקדשן הקדש: **גַּמ'** וכיון דחנא בת אחת עשרה שנה ויום א' נדריה נבדקין בת י"ב שנה ויום א' נדריה קיימין למה לי

סד"א בודקין לעולם קמ"ל וכיון דתני בת י"ב שנה ויום אחד נדריה קיימין בודקין כל שתיים עשרה למה לי סלקא דעתך אמינא הואיל ואמר מר ^(א) ל' יום בשנה חשובים שנה היכא דברקנא ל' ולא ידעה להפלות אימא תו לא ליבדוק קמ"ל ולתני הני תרתי בבי בת י"ב שנה ויום א' נדריה קיימין ובודקין כל י"ב בת אחת עשרה ויום א' נדריה נבדקין למה לי איצטרך סד"א סתמא בשתיים עשרה בעיא בדיקה באחת עשרה לא בעיא בדיקה והיכא דחזוין לה דחריפא טפי מיבדקה באחת עשרה קמ"ל קודם הזמן הוזה ואחר הזמן הוזה למה לי סד"א הנ"מ היכא דלא קאמרי אינהו אבל היכא דקאמרי אינהו נסמוך עלייהו קמ"ל ת"ר אלו דברי רבי ר"ש בן אלעזר אומר דברים האמורים בתינוקות בתינוק אמורים דברים האמורים בתנוק בתנוקת אמורים א"ר חסדא מ"ט דרבי דכתיב יויבן ה' [אלהים] את הצלע מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מבאיש ואידך ההוא מבעי ליה לכדריש לקיש ^אדאמר ריש לקיש משום ר"ש בן מנסיא ויבן ה' [אלהים] את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויביאה אל האדם מלמד שקלעה הקב"ה לחוה והביאה אצל אדם הראשון שכן בכרכי הים קורין לקלעיאת בנייתא ור"ש בן אלעזר מ"ט אמר רב שמואל בר רב יצחק מתוך שהתינוק מצוי בבית רבו נכנסת בו ערמומית תחלה ^אאיבעיא להו תוך זמן כלפני זמן או כלאחר זמן למאי הלכתא אי לנדרים לאו כלפני זמן דמיא ולא כלאחר זמן דמיא אלא לעונשין מאי רב ור' ^(ב) חגינא דאמרי תרווייהו תוך זמן כלפני זמן ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי דאמרי תרווייהו תוך זמן כלאחר זמן אמר רב נחמן בר יצחק ^א וסימניך ² וחאת לפנים בישראל מתיב רב המנונא אחר זמן הוזה אע"פ שאמרו אין אנו יודעים לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו נדריהם נדר והקדשן הקדש הא תוך זמן כלפני זמן אמר ליה רבא אימא רישא קודם הזמן הוזה אע"פ שאמרו יודעים אנו לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו אין נדריהם נדר ואין הקדשן הקדש הא תוך זמן כלאחר זמן ולא היא רבא קמעי הוא סבר רב המנונא ממשנה יתירה קדייק ואדרייק מסיפא לידוק מרישא ולא היא רב המנונא מגופא דמתניתין קא דייק הא לאחר זמן היכי דמי אי דלא אייתי שתי שערות קמן הוא אלא לאו דאייתי שתי שערות

ליבדוק קמ"ל ולתני הני תרתי בבי בת י"ב שנה ויום א' נדריה קיימין ובודקין כל י"ב בת אחת עשרה ויום א' נדריה נבדקין למה לי איצטרך סד"א סתמא בשתיים עשרה בעיא בדיקה באחת עשרה לא בעיא בדיקה והיכא דחזוין לה דחריפא טפי מיבדקה באחת עשרה קמ"ל קודם הזמן הוזה ואחר הזמן הוזה למה לי סד"א הנ"מ היכא דלא קאמרי אינהו אבל היכא דקאמרי אינהו נסמוך עלייהו קמ"ל ת"ר אלו דברי רבי ר"ש בן אלעזר אומר דברים האמורים בתינוקות בתינוק אמורים דברים האמורים בתנוק בתנוקת אמורים א"ר חסדא מ"ט דרבי דכתיב יויבן ה' [אלהים] את הצלע מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מבאיש ואידך ההוא מבעי ליה לכדריש לקיש ^אדאמר ריש לקיש משום ר"ש בן מנסיא ויבן ה' [אלהים] את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויביאה אל האדם מלמד שקלעה הקב"ה לחוה והביאה אצל אדם הראשון שכן בכרכי הים קורין לקלעיאת בנייתא ור"ש בן אלעזר מ"ט אמר רב שמואל בר רב יצחק מתוך שהתינוק מצוי בבית רבו נכנסת בו ערמומית תחלה ^אאיבעיא להו תוך זמן כלפני זמן או כלאחר זמן למאי הלכתא אי לנדרים לאו כלפני זמן דמיא ולא כלאחר זמן דמיא אלא לעונשין מאי רב ור' ^(ב) חגינא דאמרי תרווייהו תוך זמן כלפני זמן ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי דאמרי תרווייהו תוך זמן כלאחר זמן אמר רב נחמן בר יצחק ^א וסימניך ² וחאת לפנים בישראל מתיב רב המנונא אחר זמן הוזה אע"פ שאמרו אין אנו יודעים לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו נדריהם נדר והקדשן הקדש הא תוך זמן כלפני זמן אמר ליה רבא אימא רישא קודם הזמן הוזה אע"פ שאמרו יודעים אנו לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו אין נדריהם נדר ואין הקדשן הקדש הא תוך זמן כלאחר זמן ולא היא רבא קמעי הוא סבר רב המנונא ממשנה יתירה קדייק ואדרייק מסיפא לידוק מרישא ולא היא רב המנונא מגופא דמתניתין קא דייק הא לאחר זמן היכי דמי אי דלא אייתי שתי שערות קמן הוא אלא לאו דאייתי שתי שערות

וטעמא

והא דתני ליה תנא דמתני' למידק מינה לענין עונשין הא תוך הזמן כלפני הזמן דאי לענין נדרים לא כלפני זמן ולא כלאחר זמן: **מגופא דמתני'** דייק. דלא מתוקמא אלא כשהציא שתי שערות ואפ"ה לא חשיב ליה גדול עד לאחר זמן. והשתא ליכא למיפך לידוק מרישא דהא לא דייק מידי דצין רישא וצין סיפא לגופא איצטריך לענין נדרים דלא תימא הני מיילי היכא דלא קאמרי אינהו אצל היכא דאמרי אינהו כו' כדאמר לעיל ומיהו מגופא דסיפא שמעינן דעד דמטו לאחר זמן צעינן יודע להפלות ואס אינו יודע להפלות ^(א) ואפילו הציא צ' שערות לאו איש הוא דניהוי נדרו נדר מחמת אישות בלא הפלאה: **קטן הוא**. ואמאי נדרו נדר הא לאו צחוקת גדול הוא כל זמן שלא הציא צ' שערות ומופלא סמוך לאיש גמי לא הוי דהא אינו יודע לשם מי נדר ומיהכא מיתי דנדרו נדר: אלא לאו כשהציא. ומשום הכי נדרו נדר אע"ג דאין יודע להפלות דהא גדול הוא:

יוצא דופן פרק חמישי נדה

לכשיגדיל יבעול והך ציאה הוי קנין גמור ואס צא לגרשה אינה לריכה חליהה דכתיב (דברים כה) ולקחה לו לאשה כיון שלקחה נעשית כאשמו לכל דבר(י): **בַּתְּנִי** נבדקין. אס ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה: **קודם הזמן** הוּא. כגון צמינוקת קודם שיצא ראש

השנה של שמים עשרה וצמינוק קודם ראש השנה של שלש עשרה: **אין נדריהן נדר**. דקטנים הן: **אחר הזמן** הוּא. צמינוקת מצבת שמים עשרה ויום אחד ולמעלה צמינוק מיי"ג שנה ויום אחד ולמעלה: **אפילו אמרו אין אנו יודעין כו'**. גדולים הם וצכלל שוטה גמי לא מחזקין לכו דסופו לצא לכלל דעת ואין שוטה אלא המקרע כסותו והלן צבית הקצבות והיואל יחידי צלילה(י). אצל תוך הזמן הוזה אס יודע לשם מי נדר הוי נדר ואס לאו לא הוי נדר דקטן הוא. ונגמרא מפער כולה מילתא: **גַּמ'** למא לי ממילא ידענא דמכאן ואילך לא צעי דיקא: **סד"א צודקין לעולם**. והאי דקמני צת אחת עשרה נצדקין למעוטי קודם זמן הוזה דלא צדקין ליה דאפילו ידע קטן הוא קמ"ל דלמעוטי אחר זמן גמי אחא: **צודקין כל י"ב למא** לי. הא תנא דמיוס א' צמינן צלא צדיקה עד יוס אחד צי"ג אלמא כל י"ב הוי זמן צדיקה: **היכא דצדקנא** ל'. יוס קמאי דשמים עשרה: **ולא ידענא להפלות**. לפרש לשם מי נדרה. ולישנא דקרא נקט כי יפליא לנדרו [נצמדכר ו]: **סו לא נצדוק**. וליחזקה צקטנא: **צם י"א כו' למא** לי. מדתנן ליה צודקין כל י"ב שמעינן דמקמי הכי לא: **הני מיילי**. דמקמי הכי מוחזקין קטנים ולאחר זמן מוחזקין גדולים: **היכא דלא קאמרי אינהו**. קודם הזמן יודעין אנו ולאחר זמן אין אנו יודעין: **דצרים האמורים כו'**. דתינוק ממחר להסתכס ויתר מתינוקת: **לעונשין**. וכגון דאייתי שתי שערות תוך הזמן דאי לא אייתי אפילו לאחר זמן לא צר עונשין הוא ולאחר זמן אי אייתי צ' שערות הוי גדול וצר עונשין: **כלפני הזמן**. ולא ענשין ליה ושמי שערות הויא לכו שומא: **וואס לפנים**. חזאת לשון נקבה כלומר רב חגינא דשמייה לשון נקבה אמר לפנים כלומר לפני זמן ולא תטועה להחליף דצריהס. ל"א שמו ^(א) של רב דאמר כלפני הזמן מוצלע צביצת בישראל: **מסיב רב המנונא**. קס"ד כדאמר לקמן דרב המנונא משנה יתירה דייק דלא איצטריך למתנייה דכפרכין לעיל

והא דתני ליה תנא דמתני' למידק מינה לענין עונשין הא תוך הזמן כלפני הזמן דאי לענין נדרים לא כלפני זמן ולא כלאחר זמן: **מגופא דמתני'** דייק. דלא מתוקמא אלא כשהציא שתי שערות ואפ"ה לא חשיב ליה גדול עד לאחר זמן. והשתא ליכא למיפך לידוק מרישא דהא לא דייק מידי דצין רישא וצין סיפא לגופא איצטריך לענין נדרים דלא תימא הני מיילי היכא דלא קאמרי אינהו אצל היכא דאמרי אינהו כו' כדאמר לעיל ומיהו מגופא דסיפא שמעינן דעד דמטו לאחר זמן צעינן יודע להפלות ואס אינו יודע להפלות ^(א) ואפילו הציא צ' שערות לאו איש הוא דניהוי נדרו נדר מחמת אישות בלא הפלאה: **קטן הוא**. ואמאי נדרו נדר הא לאו צחוקת גדול הוא כל זמן שלא הציא צ' שערות ומופלא סמוך לאיש גמי לא הוי דהא אינו יודע לשם מי נדר ומיהכא מיתי דנדרו נדר: אלא לאו כשהציא. ומשום הכי נדרו נדר אע"ג דאין יודע להפלות דהא גדול הוא: וטעמא

מסורת הש"ס

- ↑ [לעיל ע"א וס"ז],
- ↑ נדרים סא. ע"ש שנת דא.
- ↑ ע"ש עירובין יח. ע"ש,
- ↑ ב"ב קנא: (ד) [ויצוט כ:],
- ↑ [מגינה ג:],

תורה אור השלם

- ↑ ורבן יי אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם: בראשית ב כב
- ↑ וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה לקדם כל דבר שלח איש נצלו ונתן לרעהו וזאת התעודה בישראל: רות ד ז

הגהות הב"ח

- ↑ גמ' רב ור' חגיגה: (ב) רש"י ד"ה צת י"א וכו' מדתני ליה: (א) ד"ה וחת לפנים וכו' ל"א שמו של רב כ"צ ולי נראה כ"צ ומכ"י מנצ"ה בגימטרי' בישראל: יואל: (ד) ד"ה מגופא וכו' להפלות אפי':

הגהות מהר"ב

רשבורג

- ↑ גמ' וסימניך וחת לפנים בישראל. עיין דרשת מהרש"ח דף פ ע"א:

מוסף רש"י

- ↑ נדריה נבדקין. אס ידעה לשם מי נדרה לשם מי הקדישה נדרה נדר (בחדור ל ד). נדריה קיימין. אינה צריכה לידוק (שם).
- ↑ שקלעה. קלעת שער (שרובין יח).